

SİYASET KİTAPLARI SERİSİ I

Türkiye-Rusya İLİŞKİLERİNDE ENERJİ

EDİTÖR
Halil Burak Sakal

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

Editör:
Halil Burak Sakal

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Enerji

KAPADOKYA
ÜNİVERSİTESİ
— Akıl - Ahlak - Adalel - Adap —

Kapadokya Üniversitesi Yayınları-7
Siyaset Kitapları Serisi: 1
Sertifika No: 43348

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Enerji

Editör: Halil Burak Sakal

Şubat 2019

ISBN: 978-605-80721-0-7

Kitap Editörü: Halil Burak Sakal
Konferans deşifresi: Medine Derya Canpolat
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Nazile Arda Çakır

© Kapadokya Üniversitesi tarafından yayımlanan basılı, elektronik veya diğere formatlardaki bilimsel yayınlar, sempozyum bildirileri ve ders içeriklerine ait bütün haklar Kapadokya Üniversitesine aittir. Tanıtım amacıyla kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında, Kapadokya Üniversitesinin yazılı izni olmaksızın yayının tümünün elektronik, mekanik veya fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Sakal, Halil Burak, (editör).

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Enerji

107 s, 135 x 210 mm.

ISBN: 978-605-80721-0-7

1. Türkiye, 2. Rusya, 3. Enerji, 4. Enerji Politikası, 5. Uluslararası İlişkiler

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

yayinevi@kapadokya.edu.tr

yayinevi.kapadokya.edu.tr

0(384) 353 5009

www.kapadokya.edu.tr

Editör:
Halil Burak Sakal

Türkiye-Rusya İlişkilerinde Enerji

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	7
AÇILIŞ	9
BİRİNCİ OTURUM	10
Türkiye-Rusya İlişkilerine Genel Bir Bakış	11
<i>Hasan Ali Karasar</i>	
Ortadoğu Enerji Kaynaklarının Kullanımında Sorun Alanları	17
<i>Vladimir Pavloviç Fitin</i>	
Akkuyu Nükleer Santrali	30
<i>Hasan Kanbolat</i>	
İKİNCİ OTURUM	36
Ortadoğu'da Enerji Nakil Hatları Altyapısı	37
<i>Georgiy İvanoviç Sosnov</i>	
Türkiye-Rusya İlişkilerinde Nükleer Enerji	53
<i>Erel Tellal</i>	
Rusya'nın Enerji Politikasında Türkiye'nin Yeri	59
<i>İlyas Kemaloğlu</i>	
ÜÇÜNCÜ OTURUM	73
Türkiye-Rusya Enerji İş Birliği	74
<i>Aleksandr Antonoviç Kolesnikov</i>	
Türk-Rus Enerji İşbirliğinde Doğu Akdeniz	79
<i>Çınar Özen</i>	
Hazar Denizi'ndeki Gelişmelerin Türk-Rus Enerji	88
İlişkilerine Etkisi - <i>Orhan Gaffarlı</i>	
Türk Akımı ve Mavi Akım'ın Türkiye Ekonomisine	93
Etkileri - <i>Halil Burak Sakal</i>	
KAPANIŞ	108

Akkuyu Nükleer Santrali

Hasan Kanbolat*

Teşekkür ederim. Başta Sayın Fitin olmak üzere Rusya'dan gelen misafirlerimize katılımlarından dolayı teşekkür ediyorum. Bu toplantının organize edilmesinde emeği geçen APM Yönetim Kurulu üyesi ve Kapadokya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Hasan Ali Karasar'a teşekkür ediyorum. Ayrıca Prof. Dr. Erel Tellal, Prof. Dr. Çınar Özen, Dr. Orhan Gaffarlı, Dr. Halil Burak Sakal'a teşekkür ediyorum. Onların gönüllü katkıları olmasaydı bu toplantıyı yapamazdık. Bunun yanında Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu'na hem bilimsel katkılarından hem çevirilerinden dolayı teşekkürü borç biliyorum.

APM, Türkiye'de dış politika alanında Rusya Federasyonu ile en fazla toplantı ve proje yürüten, aynı zamanda iyi ilişkileri devam ettiren bir Türk sivil toplum kuruluşudur. APM, RİSİ ile yedi yıldır, Türkiye-Rusya ilişkileri üzerine farklı konularda düzenli toplantılar gerçekleştiren tek Türk kurumudur. Ayrıca, 2015 jet krizi sırasında iki ülke arasında fırtınalı havalar varken Türkiye ile Rusya arasında RİSİ ve APM korkmadan, dostluk içinde iki toplantı düzenlemiş, jet krizinin sona ermesinin alt yapısını oluşturmuş, konu ile ilgili düzenlediği rapor ve görüşleri iki ülkenin cumhurbaşkanlarına sunmuştur.

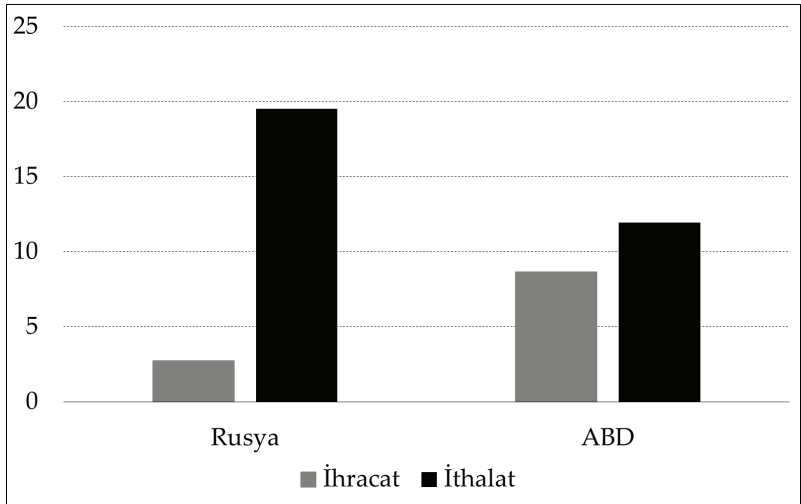
Bugün, Türkiye-Rusya ilişkileri yeniden bahar dönemine gelmiştir. Özellikle Suriye konusunda uyumlu bir siyaset dikkat çekmektedir. Nitekim Sayın Karasar da buna değinmiştir. Türkiye-Rusya ilişkilerinin yeniden gelişmesinde Sayın Erdoğan ve Sayın Putin'in payı büyüktür. Ancak, Rus bürokrasisinin bahar dönemine girmediği hala kış döneminde kaldığı, jet krizini unutmadığı da gözlemlenmektedir.

* Yönetim Kurulu Başkanı, Ankara Politikalar Merkezi (APM).

Türkiye'nin Rusya'ya ihracatı 2017 yılında 2,7 milyar dolarken, Rusya'dan ithalat 19,5 milyar dolar olmuştur. Bugün Türkiye-ABD ilişkileri görece daha fırtınalı olmasına rağmen ihracat ve ithalat dengesi Rusya ile olan ticarete göre daha dengeli bulunuyor. Türkiye'nin ABD'ye ihracatı 8,7 milyar dolar iken ABD'den ithalatı ise 11,9 milyar dolardır. ABD'nin Rusya'ya ambargosuna rağmen ABD-Rusya dış ticareti de Türkiye-Rusya dış ticaretine göre çok daha dengelidir (Şekil 6). Rusya Federasyonu'nun ABD'ye ihracatı 11 milyar dolar iken ABD'den ithalatı 12,5 milyar dolardır. Çin ile Rusya arasındaki ilişkiler de son derece dengelidir. Rusya Federasyonu'nun Çin'e ihracatı 38,7 milyar dolar iken Çin'den ithalatı 46 milyar dolardır. Çin ve ABD ile Rusya'nın dengeli dış ticaretini Türkiye ile de gerçekleştirmesini arzu etmekteyiz. Türkiye'nin bunu hak ettiğini düşünüyorum. Diğer taraftan Türkiye'ye gelen Rus turist sayısı jet krizinden sonra giderek yükselmektedir. Sayı, 2017'de 4,7 milyon iken 2018'de sayının 6 milyona yükseldiğini gördük.

Şekil 6.

Türkiye'nin Rusya ve ABD ile olan ticareti (milyar ABD doları)

Kaynak: TÜİK, 2018.

Kısaca Akkuyu'ya da değinmek istiyorum. Akkuyu Nükleer Santral Projesi, yaklaşık 500 yıllık Türkiye-Rusya ilişkilerinin en önemli ortak projesidir. Sadece teknik değil, aynı zamanda siyasi bir projedir. Projenin tek başına Türkiye'nin enerji ihtiyacının yaklaşık yüzde 7'sini karşılaması bekleniyor. Rusya'da nükleer enerji konusunda öğrenim gören 250 Türk öğrencinin 35'i diplomasını almıştır. Bu proje tarihi bir projedir. Çünkü Türkiye, Rusya sayesinde yeni bir çağa yükseliyor. Nükleer enerji sahibi ülkeler kulübüne yükseliyor.

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan beri Türkiye'nin birçok ağır sanayi kuruluşu Sovyetler Birliği'nin imzasını taşımaktadır. Bu konuda Sayın Tellal ve Sayın Kemalolu'nun da çalışmalarını biliyoruz. Türkiye'de yapılan anketlerde Akkuyu'ya halkın desteği son derece yüksektir. Ancak Akkuyu'nun "Karakuyu'ya" dönüşme riskinin olduğunu da görmeliyiz. Gerek Rusya gerekse Türkiye tarafında ve Batı dünyasında Türkiye'nin nükleer enerjiye sahip olmasını istemeyen lobiler bulunmaktadır. Bu nedenle 2010'dan beri Akkuyu projesi çok ağır yürümektedir. Örneğin, Akkuyu ile aynı tarihlerde başlayan, Güney Kore'nin Birleşik Arap Emirlikleri'nde inşa ettiği Baraka Nükleer Santrali bitirilmiştir. Dileğimiz Akkuyu'da yeni yönetimin başarılı olması ve çalışmaların hızlandırılmasıdır. Buna hem Rusya'nın hem de Türkiye'nin ihtiyacı bulunmaktadır.

Teşekkür ederim.